

No crec que vagin amb això *Coma-sa-bani* i *Serrabana* del te. d'Estac, que més aviat em semblen contenir l'adjectiu ll. VANUS 'buit', d'on potser 'cóncau', 'balmat' (veg. *Vallivana*). En tot cas cal separar-ne *El Ban Vell*, petita península vora el Ter (a Cervià, XLV, 2): car allà s'usa *band* amb el valor rossellonès de bandada, rodal (*DECat* 619b30-38), i entenc que és un dels paratges on el Ter ha canviat el seu llit antic, traslladant-lo més enllà d'aquest indret.

En canvi, podem prendre com a alteració de *Ban*¹⁰ per etim. prop.: Comellar des *Banc* te. Deià (XLI, 187. 25); *Coll de Banchs* a. 1093, afr. S. d'Oliana (*Cart. de Tavèrnoles*, p. 103); «lo Mas d'en S. de Vilasseca dez *Bancs*» i «R. dez *Banchs*» en el Capbreu de Besora (Sols.), c. 1200, lín. 56 i 58); «Barranc des *Báns*»¹⁵ val. a Gaianes (xxx, 145.23, 146.4). Sí que deriven realment de *banc* els noms de camps conreats: el *Bancal* (Aiguatèbia), *Es Bancals* (Llucmajor), *Les Bancalades* (Bretui), *Els Bancalets* (Puçol), *La Banqueta* nom d'un caixer de sèquia, als afores de Lleida (ja S. xv)²⁰ (Lladonosa, *Ciutat de Lleida*, pp. 100 i 166).

BANAT

A l'Urgellet i el Vallespir.

1) És un vell llogaret, que junt amb Vilanova de Banat, vuit k. a l'E. de la SdUrg., forma el nucli més poblat del municipi de Cerc.

DOC. ANT. 839: *Banati*, Acte C. SdUrg., 27 i 28,³⁰ amb variant *Banat* en el Capbreu del Cart. i *Banathi* a la còpia del S. XII (*BDC* xi, 25); des d'antic existien aquest lloc i Vilanova separadament: segons doc. de 1077 es distingeixen *Banat superiore et subteriore* (*Cart. de la Sr.Urg.*, núm. 473), on també se cita Lletó;³⁵ 1244 figura un *B. de Banat* en un doc. de la SdUrg., any 1244 (PPujol, *Docs. Vg. Urg.*, 9.37); 1294: Bn. Bng., capellà de *Banat*» (SerraV, *Pinós Mtpl.* III, 196); 1518: «Serra de *Banat*» cit. junt amb Estamariu (*Spill* de Castellbò, 98v3); Vilanova de Banat figura en un doc. de 1562 (*BABL* xvi, 57).

Encara que llegeixo «in *Banarto*» en un doc. de 920 de l'Arxiu de Solsona, sense altre indicatiu de localització que el fet de dur una cita de Lòria, i des de St. Julià de Lòria fins a Vilanova de Banat, hi ha prop de 20 k., amb la Valira i el Segre entremig; com que aquesta forma en *-art* estaria desmentida per totes les mencions antigues des de 839, si de cas hauríem de suposar que hi ha error de còpia, o bé és lloc diferent o NP (potser NP germ. en *-hard?*).

2) Hi ha un homònim *Banat* a l'alt Arieja, petit municipi prop de Tarascó.

3) A l'alt Vallespir, un veïnat *bánát*, en te. d'El Tec, entre aquest poble i La Llau (xxiv, 52); no és ben bé el mateix, el Coll o Collada de *bánát* que a Serrallonga em donaren com a nom del pas per on es va del Tec a Serrallonga (xxiv, 54, 65), coll que coincideix amb el termenal entre els dos municipis: deu ser, doncs, prolongació, no gaire distant, a l'E. del mateix nom de lloc.⁶⁰

Alart el registra, però, en la forma *Benenato*, d'un doc. de 881 (*Cart. Rouss.*). En el *Llibre Roig* de Prats de Molló (copiat 1643) llegeixo d'un doc. de 1321: «loca de Sous et de *Banato* Superiori et Inferiori»; i més enllà, igual però amb *e*: *Benato* (f° 27v i 28r); distinció que em sembla correspondre a la que he dit entre el vt. de Benat i el Coll de Benat; del mateix *Ll. Roig*: doc. de 1417 que el posa en llista dels 12 vilars de la vall de Prats, enumerat l'últim, després del vilard de Fons i abans de la Vila de Mont (f° 75r); i el 1642 posa l'heretat de «Illa de *Banat*» (f° 110). Ponsich (*Top.*, 90) cita *Bennato* 878 i 1011, *Bennad* 1158, *Benat* 1314, *Benato* 1329.

Les formes antigues del nom vallespirenc ens donen la clau de la vera etimologia: el NP BENENATUS, en el sentit de 'ben nascut', 'de naixença excellent', pròpiament sobrenom d'un que vanten com de bona família. Sinó que en el NL de l'Urgellet hi hagué ja d'antic l'assimilació E-á > a-á; com ja vaig explicar en el *DECat* I, 761b21 i 615, n. 5; nom comparable als *Bonus-Homo*, *Bene-in-casa*, *Deo-donatus Benedictus*, *Bonessemus*, que Aebischer, documenta en textos cat. ant. (*Onom. Cat.* 41, 47, 49etc.). En un doc. d'Alaó a. 859, es llegeix el NP *Venenatus* (Abadal, *P. i Ribg.*, núm. 56), i allí també va passar a NL: *terra Benati* a. 992 (id. ib., núm. 292). També a Portugal: *Bennatus* en una inscripció, d'on és genitiu (*Villa Bene-nati* > *Venade*, dues poblacions del Minho, que antigament apareix escrit *Benadi* (amb B-): Leite de Vasc. *RLus.* xxiii, 187.

Banaula, V. *Manola Banc*, *Bancal*, *Banqueta*, V. *Ban Bancells*, -ells, V. *Balcells*, s. v. *balç*

BAND-

Noms que es refereixen a gent fora de la llei: Sa Coma des *Bandetjats* te. Bunyola (aigües que baixen cap a Pastoritx des de dalt des Teix xl, 4.11). Cova del *Bandoler* prop de Foradada i d'Artesa de Segre (*BCEC* XII, 378); Passet dels *Bandolers* [pron. -olés], cap a Sacos i Bèrnia, a Callosa (xxxiv, 185.5). Potser és alteració del mateix (amb *-és* > *-éns* > *-ins*), una Serra de *Bandolins*, que hi ha en te. d'Alins de Llitera; d'allí, entre Alins i Calassanç davalla el barranc de *Bandolins* que acaba desaiguant a la Sosa d'Açanui (XLIX, 7, 8, 6), però més aviat sembla que sigui un compost del nom d'Alins (ant. *Elinç*): sigui *bony*⁵⁰ ['turó'] d'~ o *vall* d'~, o *ban* d'. Un *alodio Bandidos* en doc. de 1046, de la rodalia de Terrassa, però sembla ser cap a Gallifa (*BABL* VII, 497).

No crec, en canvi, que es refereixin a res d'això noms de lloc com els següents: *La Bandera*, *Les Banderades*, *Banderola*, mall., veg. vol. I, 59-6. La forma amb B- ja en docs. del S. XVII: a. 1511 *Bandarolla* 1589 (*BSAL* v, 24b); ja en parla Quadrado amb referència al S. xv (*Forenses y C.*, p. 253). *Les -eres*, *La Banderilla* (Gandia, Benissa, Torrent). Que més aviat poden venir de llocs de senyals per als navegants etc.